

Naar een Binnenveldfonds

Nieuwe arrangementen voor de financiering van landschap in ontwikkeling

Verslag van een verkenning van mogelijkheden en wegen voor realisatie

april 2008

Colofon

Auteurs Henk Smit, Wing
Geert Boosten, DOTank
In opdracht van InnovatieNetwerk en WERV gemeenten

Uitgave Wing
Hollandseweg 7e
6706 KN Wageningen
0317-465200
info@wing-wageningen.nl

Vormgeving Wing
Print Digigrafi
Oplage 275

InnovatieNetwerk
Rapportnummer 08.2.177
ISBN 987-5059-354-0

Wing
Rapportnummer 036

DOTank

Inhoudsopgave

	Voorwoord	5		Bijlagen	
0	Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	7	I	Samenstelling stuurgroep Verkenning Landschapsfonds Binnenveld	29
1	Inleiding, vraagstelling en werkwijze	11	II	Onderbouwing behoefte landschapsfonds op korte termijn	31
2	Het landschap: te behouden en ontwikkelen waarden.....	15	III	De PDA als gids voor recreatieve (her)ontdekking van het Binnenveld (Abel)	35
3	Financiële behoefte van het fonds	17	IV	Portfolio Management	37
4	Waardecreatie en betrokken partijen	19			
	4.1 Partners en actoren.....	19			
	4.2 Lessen vanuit andere gebieden en Landschapsfondsen in Nederland	19			
	4.3 Mogelijke arrangementen voor het Binnenveld	21			
5	Concretisering en organisatie.....	25			
	5.1 Inleiding.....	25			
	5.2 Basisprincipe Stichting Het Binnenveldfonds.....	25			
	5.3 Netwerkstructuur en portfolio management	25			
	5.4 Doelen voor 2008	26			
	5.5 Uitwerking in activiteiten 2008.....	26			
	5.6 Perspectief voor langere termijn	27			
	5.7 Structuur	28			

Voorwoord

Het Binnenveld is het groene hart van een stedelijk carré dat wordt gevormd door de gemeenten Wageningen, Ede, Rhenen en Veenendaal. Deze gemeenten vormen het samenwerkingsverband WERV. Bijna letterlijk is het WERV-gebied de Randstad in het klein: een net van stedelijke kernen rond een groen hart dat, volgens de Structuurvisie van de WERV, groen moet blijven.

Het Binnenveld heeft door zijn ligging en landschappelijke kenmerken grote betekenis voor de WERV gemeenten. Vanouds speelt de landbouw er een belangrijke rol. Daarnaast is het Binnenveld van belang voor de wateropvang vanuit de omgeving en zijn er belangrijke waarden van natuur en landschap die de basis vormen van (extensieve) recreatie. Het contrast van rust versus de dynamiek van de vier stedelijke kernen is van grote waarde. Het voortbestaan van deze kwaliteiten is niet vanzelfsprekend. In de structuurvisie wordt gesignaleerd dat door de grote stedelijke dynamiek en de onaantastbare positie van de omliggende natuurgebieden Veluwe, Utrechtse Heuvelrug en Uiterwaarden, de randen van het Binnenveld door stedelijke functies worden aangetast. De uitdaging is de kwaliteiten van het Binnenveld uit te bouwen en te benutten voor de stedelijke omgeving. De uitvoering van de reconstructie biedt hiertoe kansen. Verder somt het zojuist verschenen LandschapsOntwikkelingsPlan (LOP) verschillende concrete maatregelen op die kunnen bijdragen aan de veiligstelling en de ontwikkeling van waarden van natuur en landschap door inrichting en beheer.

Toch zijn er redenen om te zoeken naar meer en andere mogelijkheden om het Binnenveld te beschermen en te ontwikkelen. De afhankelijkheid van publiek gefinancierd landschapsbeheer maakt kwetsbaar voor budgettaire bezuiniging en prioriteitsverandering. Een tweede nog belangrijkere overweging is de volgende. De landschappelijke kwaliteiten van de groene omgeving zijn steeds sterker medebepalend voor het woon- en werkklimaat van de stedelijke omgeving. Deze trend is in veel dichtbevolkte gebieden van Europa zichtbaar. Het is noodzakelijk om stedelijke partijen (bewoners, bedrijven, instellingen voor onderwijs, onderzoek en gezondheidszorg enz.) veel meer te betrekken bij het beheer van het landschap. Deze beide overwegingen zijn de leidraad geweest voor deze verkenning naar de mogelijkheden voor een landschapsfonds voor het Binnenveld, waarvoor de WERV en InnovatieNetwerk voorjaar 2007 gezamenlijk

opdracht hebben gegeven.

Bij InnovatieNetwerk past deze verkenning in het project 'Netlandschap'. In dit project wordt voor een aantal gebieden nagegaan of er er nieuwe mogelijkheden zijn om stedelijke partijen meer bij het beheer van het landschap te betrekken. In Amstelland, een landschappelijk waardevol gebied ten Zuiden van Amsterdam, staat een dergelijke vernieuwing op het punt van realisering.

Het vertrekpunt van de verkenning is de vraag in hoeverre er bij maatschappelijke en private partijen bereidheid bestaat om te investeren in het landschap van het Binnenveld, en zo ja onder welke voorwaarden.

Het antwoord op deze vraag is positief, er zijn in ieder geval voldoende perspectieven om concrete vervolgstappen te zetten die kunnen leiden tot de oprichting van een landschapsfonds voor het Binnenveld. Hoewel een dergelijk fonds ook benut zou kunnen worden om ontoereikende publieke middelen voor uitvoering van het LOP te compenseren, is een dergelijk fonds vooral interessant wanneer de ambities verder reiken. Tijdens gesprekken met private partijen kwamen verschillende ideeën op tafel die de verdere ontwikkeling van het Binnenveld binnen het gedachtegoed van het LOP mogelijk kunnen maken. Deze partijen zijn in principe bereid daaraan bij te dragen mede in de vorm van kennis en tijd. Nieuwe activiteiten, waaronder ook een publieksdag, zouden ook kunnen bijdragen aan het beter bekend maken van het Binnenveld bij het publiek. Een andere aanbeveling is adoptie van landschapselementen door bedrijven of particulieren.

Een voorstel, dat inmiddels de aandacht van zowel de minister van LNV als de landelijke pers heeft getrokken, is om na te gaan in hoeverre aan de randen van het Binnenveld het idee van zogenaamde uitzichtgaranties zou kunnen worden gerealiseerd. De principes van de uitzichtgarantie worden verderop uiteengezet. Om te zien in hoeverre de invoering van de uitzichtgarantie in het Binnenveld mogelijk en zinvol is wil InnovatieNetwerk op korte termijn een haalbaarheidsanalyse van dit concept uitvoeren.

Het landschapsfonds maakt de meeste kans een duurzame bijdrage te leveren wanneer gekozen wordt voor publiekprivate samenwerking. Een dergelijk samenwerkingsverband kan de verschillende activiteiten en financiële arrangementen initiëren, zonedig daarbij bemiddelen en deze coördineren.

Niet alles kan in één keer worden gerealiseerd. Daarom bevelen de onderzoekers een stapsgewijze werkwijze aan waarbij al lerende naar een groter bereik wordt toegewerkt.

Hoe nu verder? Een van de stappen die worden aanbevolen om tot uitvoering te komen is de aanstelling van een kwartiermaker die de oprichting van een stichting met werkorganisatie kan voorbereiden. De stichting, bestuurlijk gekoppeld aan de WERV, zet vervolgens de stappen die gezamenlijk kunnen leiden tot een landschapsfonds.

Inmiddels is het Binnenveld door LNV als één van de vier gebieden in Nederland aangewezen als pilotgebied. In deze pilotgebieden gaat het er om vormen van private financiering van landschap te realiseren. Hoewel nog moet blijken welke concrete ondersteuning LNV wil leveren, is deze uitverkiezing een belangrijke stimulans om de aanbevelingen van de verkenning uit te voeren.

WERV en InnovatieNetwerk hebben binnen de stuurgroep die deze verkenning begeleidt met instemming kennis genomen van de adviezen in het rapport. Op korte termijn zal een kwartiermaker worden gezocht die behulpzaam is om de vervolgstappen te zetten.

De opdrachtgevers, de stuurgroep en alle betrokkenen bij deze verkenning hopen dat de vervolgstappen leiden tot een krachtige publiekprivate organisatie die partijen weet te mobiliseren om bij te dragen aan een mooier Binnenveld.

De opdrachtgevers:

WERV

Wilke Dekker, Voorzitter Stuurgroep Verkenning Landschapsfonds
Binnenveld

InnovatieNetwerk

Hans Hillebrand, Projectleider Netlandschap
Hans Hetsen, Adviseur verkenning landschapsfonds Binnenveld

0 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

De gemeenten Wageningen, Ede, Rhenen en Veenendaal (verenigd in het samenwerkingsverband WERV) en InnovatieNetwerk hebben de vraag gesteld wat de perspectieven zijn voor het opzetten van een landschapsfonds, dat private middelen genereert voor het beheren van het landschap in het Binnenveld. De WERV gemeenten zien het fonds als een potentieel belangrijk aanvullend instrument voor het realiseren van de doelstellingen van het Landschap OntwikkelingsPlan (LOP) Binnenveld. InnovatieNetwerk ziet de opzet van het fonds als een kans voor innovatie.

Kader

Het samenwerkingsverband Wing/DOTank heeft gesprekken gevoerd met betrokken partijen, en heeft op basis daarvan een analyse gemaakt van de mogelijkheden en beperkingen voor de instelling van een landschapsfonds. Uitgangspunt bij de analyse is geweest dat het fonds een duurzame opzet dient te kennen, zowel institutioneel en financieel. Dit betekent dat gestreefd wordt naar activiteiten die de economie van het gebied versterken, in plaats van een eenmalige of enkel subsidie gedreven impuls. In november 2007 is een tussenrapportage besproken en geaccordeerd door de stuurgroep. Eind december is een aanvraag voor een pilot financiering landschap bij LNV ingediend. Eind januari hebben de Wethouders van de WERV gemeenten, verenigd in het POHO RO overleg, deze aanvraag geadopteerd. Zij gaven daarbij ook aan de eindrapportage van de verkenning als een separaat traject te zien waarvoor een aparte beslissing nodig is om de stap te zetten naar de feitelijke oprichting van het fonds.

Medio maart is de WERV aanvraag formeel door LNV geaccordeerd als één van de vier pilot projecten. Deze eindrapportage bevat daarom elementen uit de pilotaanvraag en een voorstel voor concretisering. Deze zijn bedoeld om de stuurgroep in staat te stellen de keuze te maken of zij een vervolg voldoende perspectiefrijk vindt. De status van de LNV pilot kan dan ondersteunend werken bij de vervolgstappen.

Observaties

Voor de interpretatie van de conclusies zijn de volgende observaties van belang:

- Het Binnenveld kent een historisch gegroeide tweedeling in een Utrechts en een Gelders deel. De wens en bereidheid om tot een gezamenlijk fonds te komen is bij overheden en lokale partijen overduidelijk aanwezig, mits de historische context in het oog wordt gehouden en wordt gerespecteerd.
- De vier WERV gemeenten stellen daarbij als belangrijkste voorwaarde dat het fonds blijft opereren binnen de bestuurlijke randvoorwaarden en de realisatie van de gemeenschappelijke doelen blijft nastreven. Garanties vooraf dat het fonds geen eigen bestuurlijk leven gaat leiden of een eigen inrichting van het Binnenveld nastreeft zijn noodzakelijk.
- De maatschappelijke waarden en gedrevenheid om vorm te geven aan de toekomst van het Binnenveld zijn bij de bewoners en ondernemers van het Binnenveld sterk aanwezig. Deze kracht kan en moet gebruikt worden bij de opzet en werking van het fonds.
- Diverse private partijen zien mogelijkheden in de verdere ontwikkeling van het gebied binnen het gedachtegoed van het LOP, en lijken bereid te zijn tijd en kennis ter beschikking te stellen om deze ontwikkelingen te helpen vormgeven. Dit zijn vooral adviesbureaus, kennisinstellingen en een bank. Deze partijen zijn met name geïnteresseerd wanneer zij de mogelijkheid krijgen om een activiteit of profilering van hun bedrijf te verbinden aan het Binnenveld of de kans te krijgen nieuwe producten en diensten te ontwikkelen rond het Binnenveld. De aanwezige bereidheid kan gekanaliseerd worden in een privaot-publieke samenwerking die het fonds gaat aansturen.

Conclusies

- In antwoord op de oorspronkelijke vraag, kan gesteld worden dat voldoende perspectieven aanwezig zijn voor het zetten van concrete vervolgstappen om te komen tot de oprichting van een landschapsfonds voor het Binnenveld. De volgende conclusies gaan daarom in op de randvoorwaarden voor het totstandkomen van een landschapsfonds.
- De publieke partijen laten een vergaande bereidheid zien om te investeren in een verdere ontwikkeling en beheer van het Binnenveld. Uit onze analyse blijkt dat bij volledige uitvoering van de voorgenomen investeringen door publieke partijen het niet gedekte deel van het LOP ongeveer € 110.000,- per jaar bedraagt voor beheer van het landschap en € 80.000,- voor cultuurhistorie. Het bedrag voor beheer zou gezien de omvang ook uit publieke middelen te bekostigen moeten zijn. Het oprichten van een fonds is met name interessant wanneer de ambities verder reiken en/of geen aanvullende dekking mogelijk is.
- Het landschapsfonds bestaat uit private middelen waarbij de besteding gericht is op het duurzaam beheer en instandhouding van de doelen/ projecten van het LOP Binnenveld. De realisatie van het LOP gebeurt zoveel mogelijk met reguliere gelden van de WERV gemeenten gecombineerd met subsidies (SAN, SN, ILG, etc.). Het landschapsfonds is daardoor een aanvulling op de publieke middelen van gemeenten voor hun reguliere taken (bijv. aanleg en beheer wegbeplanting) in het geval er geen of ontoereikende subsidies voor de LOP projecten zijn (bijv. weidevogelbeheer).
- In alle gevallen is het allereerst noodzakelijk om te investeren in het bekender en geliefder maken van het Binnenveld bij de 200.000 inwoners en toeristen. Nu met het realiseren van de reconstructie de recreatieve infrastructuur gereed komt, is dit een logische volgende stap. Er liggen goede kansen om het gebied recreatief meer te ontsluiten en ontwikkelen, met een spin-off voor het onderhoud van het landschap.
- Het landschapsfonds maakt de meeste kans om een duurzame bijdrage te

leveren wanneer gekozen wordt voor een privaat-publieke samenwerking. Om tot effectieve privaat-publieke financiering van landschap in het Binnenveld te komen is een specifieke organisatie nodig met een brede scope gericht op private en maatschappelijke organisaties rond het Binnenveld. Organiserende en coördinerende activiteiten zullen nodig zijn om financieringsarrangementen op gang te krijgen. De kosten hiervan kunnen niet direct bij private partijen worden gelegd, maar moeten komen uit publieke fondsen.

- Wij stellen als structuur de Stichting Binnenveldfonds voor met beperkte maar hoogwaardige bureauondersteuning, gekoppeld aan de bestaande WERV organisatie. De structuur kan geleidelijk vorm krijgen. Op korte termijn stellen wij voor een aantal activiteiten te ontwikkelen onder aansturing van de huidige stuurgroep. Deze activiteiten zijn:
  - Adoptie van landschapselementen
Een aantal landschapselementen wordt in een folder en op een website geplaatst. Bedrijven en particulieren worden met een publieks- en communicatiecampagne uitgenodigd een stuk landschap te adopteren. Wanneer gewenst, wordt de naam met een bordje in het veld en op de site vermeld.
  - Binnenvelddag
De Binnenvelddag wordt een publieksevenement met uitgebreide mogelijkheden voor recreatie, waarbij de WERV burger kan kennismaken met de eigenheden van het Binnenveld. Zo veel mogelijk organisaties worden gemobiliseerd hieraan bij te dragen. Doordat ieder zijn steentje bijdraagt blijven de kosten beheersbaar. Tijdens de Binnenveld dag worden de eerste sponsorcontracten feestelijk getekend.
  - Kwartiermaker Binnenveldfonds
Parallel aan de concrete activiteiten stellen wij voor de vervolgstappen voor de Stichting vorm te gaan geven. De eerste stap hierbij is het aantrekken van een kwartiermaker met gezag. De kwartiermaker gaat aan de slag met het realiseren van de volgende stap: een dtichting met een werkorganisatie te scheppen die actief kan initiëren en bemiddelen bij het implementeren van verschillende financiële arrangementen. Het Binnenveldfonds kan zich dan binnen enkele jaren ontwikkelen tot Portfolio manager voor

de waardevolle landschapselementen en cultuurhistorisch waardevolle objecten. Naast het adoptieprogramma worden ook andere mogelijkheden zoals Binnenveld Groencertificaten, nieuwe arrangementen met recreatie, etc. geoperationaliseerd en ingezet voor het landschap.

Aanbevelingen

Kies voor Het Binnenveldfonds en stapsgewijze ontwikkeling

Kies voor een privaat-publieke structuur (Stichting Het Binnenveldfonds), met een ambitieniveau dat kan groeien in de tijd. De eerste uitvoerende activiteiten zullen volledig gericht zijn op de versterking van het LOP, maar met een open en uitnodigende houding naar bedrijven die zich willen aansluiten. En met mogelijkheden om ook voorbij het LOP nieuwe opties te verkennen die passen binnen de gemeenschappelijke doelstelling.

De eerste stappen

Om deze ambitie concreet te maken zijn de volgende stappen nodig:

- Stel een kwartiermaker aan die als boegbeeld de stappen vorm gaat geven. Organiseer zo nodig ondersteuning van de kwartiermaker.
- Sondeer bij een groep van potentiële voorhoedebedrijven welk commitment zij in een eerste fase concreet willen aangaan om een publiek-privaat landschapsfonds Binnenveld tot stand te brengen.
- Maak concreet welk commitment de vier WERV gemeenten in de eerste fase aan willen gaan in personele en financiële zin, maar ook hoe de publieke besluitvormingstrajecten er uit zien om effectief te kunnen inspelen op het Landschapsfonds.
- Stel een activiteitenkalender op, zodat instappers een concreet beeld hebben van wat er in 2008 (en verder) moet gebeuren. Een communicatiecampagne met bijvoorbeeld een Binnenveld dag zou daar in elk geval onderdeel van moeten zijn.
- Geef de organisatiestructuur concreet vorm, zodra de eerste acties lopen.

Binnenveld als erkend LNV pilotgebied

De erkenning van het Binnenveld als LNV pilotgebied voor de financiering van landschap is een steun in de rug, zowel beleidsmatig als qua kennis en financieel gezien. Wij stellen voor op korte termijn in overleg te treden met LNV met als doel het ministerie een deel van de benodigde aanloopkosten voor zijn rekening te laten nemen.

Fotografie: Henk Smit

1 Inleiding, vraagstelling en werkwijze

De stuurgroep Verkenning Landschapsfonds Binnenveld heeft in het voorjaar van 2007 Wing en DOTank opdracht gegeven om de perspectieven te verkennen voor een Landschapsfonds Binnenveld.

Vanuit de WERV gemeenten is daarbij concreet de vraag welke rol het landschapsfonds kan spelen als instrument bij de uitvoering van het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) Binnenveld.

Vanuit InnovatieNetwerk is de vraag welke nieuwe oplossingen en arrangementen nodig en mogelijk zijn voor het duurzaam beheren en ontwikkelen van een landschappelijk waardevol gebied in de buurt van een stedelijke agglomeratie. InnovatieNetwerk vraagt zich daarbij speciaal af hoe het concept Netlandschap¹ zich concreet vertaalt in een tweede gebied na Amstelland, waar het concept eerder is ontwikkeld.

Vraag

Meer specifiek was de vraag aan Wing en DOTank om na te gaan in hoeverre er bij maatschappelijke en private partijen bereidheid bestaat om te investeren in het landschap van het Binnenveld, en onder welke voorwaarden dat zou zijn. De nadruk moest vooral liggen op nieuwe private financiers in aanvulling op de reeds bekende overheidsfinanciën en -investeringen.

Deze rapportage geeft antwoord op deze vraag en schetst een route die gevolgd kan worden om het fonds daadwerkelijk van de grond te krijgen. De stuurgroep en met name de vier wethouders kunnen vervolgens beoordelen of de inspanningen opwegen tegen de te verwachten baten.

---

¹ Netlandschap: publicatie InnovatieNetwerk door G. Boosten en H. Smit, 2005

Werkwijze

De verkenning was als volgt georganiseerd. Vanuit de beide opdrachtgevers (InnovatieNetwerk en de WERV gemeenten) is een stuurgroep geformeerd bestaande uit de vier wethouders met het Binnenveld in de portefeuille, een vertegenwoordiger van InnovatieNetwerk, de Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei en twee vertegenwoordigers vanuit het Binnenveld zelf (zie bijlage I). De bevindingen van de verkennende gesprekken door Wing/DOTank en de ervaringen van andere landschapsfondsen zijn teruggekoppeld aan de stuurgroep. Tevens zijn met de stuurgroep onderstaande vertrekpunten en visie op het Binnenveld vastgesteld. Deze zijn het vertrekpunt geweest voor verkennende gesprekken en ordening van verkregen informatie.

Vertrekpunten en visie

- Het Binnenveld is een landschappelijk zeer waardevolle gezamenlijke Binnentuin van de WERV gemeenten, dat als groengebied behouden en verder ontwikkeld moet worden voor zowel bewoners uit het gebied als voor bewoners van de omliggende WERV gemeenten. Verstedelijking of landschappelijke uitingen daarvan zijn géén doel.
- Een belangrijke waarde voor beheer en ontwikkeling vormt het Rentmeesterschap: respect voor historie en culturele achtergrond van en in het gebied is uitgangspunt voor beheer en voor nieuwe ontwikkelingen.
- Voor de inwoners van WERV is het Binnenveld van belang als gebied voor extensieve recreatie (fietsen, ruitersport, wandelen en kanovaren). Het sluit aan op bijvoorbeeld Veenendaal fietsstad. Deze betekenis zal de komende 10 jaar sterk toenemen. Het gebied is nu nog te weinig of onvoldoende laagdrempelig ontsloten, en ook veel te weinig bekend en geliefd bij de 200.000 burgers die er omheen wonen.
- Voor toeristen van buiten het WERV gebied biedt het Binnenveld recreatieve mogelijkheden die thans nog zeer beperkt ontwikkeld zijn.
- Bij de ontwikkeling van het Binnenveld denken de WERV wethouders aan behoud en versterking van de sfeer van de open achterdeur, geen hoge hekken en paardenbakken.

- Ondernemers uit het gebied doen het en zijn de ruggengraat van het gebied. Zij dragen door goed rentmeesterschap hun verbondenheid met het gebied over op volgende generaties. De vitaliteit van het gebied hangt samen met de vitaliteit van de ondernemingen en leefgemeenschappen in het Binnenveld.
- Het Landschaps Ontwikkelingsplan (LOP) Binnenveld vormt vanuit de overheden de basis voor het op te richten fonds. De gemeenten hebben in het LOP de gezamenlijke visie neergelegd op de wenselijke landschappelijke ontwikkeling. Het fonds moet voor hen het vehikel zijn om de financiering rond te krijgen van de investeringen (totaal 2M€) en het beheer. Bij de opzet van het fonds is het LOP dan ook de belangrijkste richtsnoer.
- Opzet en uitwerking van het fonds moet de lokale economie versterken en zorgen dat bestaande inkomstenbronnen versterkt kunnen worden en/of nieuwe inkomstenbronnen aangeboord kunnen worden.
- Publieke partijen erkennen daarnaast dat de wensen van private investeerders ook meegenomen moeten worden, in verhouding tot hun investering in het gebied, zo lang het in lijn is met de planologische uitgangspunten en de gedeelde visie over het gebied (zie eerste aandachtspunt).

Naast de gemeenschappelijk gedragen elementen zijn er onderscheidende elementen die bepalend zijn voor de ontwikkeling. De meest kenmerkende zijn:

- De grift als scheidslijn tussen Binnenveld Oost en West; beide kanten kennen een eigen structuur en organisatie en historische verschillen. Echter het Binnenveld als entiteit en de daaruitvolgende noodzaak om gemeenschappelijk op te trekken wordt herkend en in praktijk gebracht.
- Samenhang met grondgebied en ook grondeigendom verschilt per gemeente. Rheden heeft controle over veel grond in West (zowel in omvang gemeente als wat betreft eigenaar en verpachter), terwijl bijvoorbeeld Veenendaal zeer weinig grondgebied in het Binnenveld heeft. Voor Wageningen maken de randen van het Binnenveld deel uit van de stedelijke ontwikkeling en verplaatsing van de Wageningen UR. De gemeente Ede breidt uit naar de andere kant, maar het Binnenveld krijgt een steeds belangrijkere rol in de recreatie van de eigen inwoners.
- Ondernemers in het gebied zijn pro-actief en ontwikkelen eigen randvoorwaarden voor gezonde overlevingsstrategie. De overlevingsstrategie en -opties van de grondeigenaren en ondernemers in het gebied vragen, zeker bij uitbreiding van bedrijvigheid, om optimale inzet van de beschikbare grond in het Binnenveld (denk bijvoorbeeld aan schaalvergroting van de landbouw activiteiten). Dit vereist goede afstemming en afweging met gebruik van gronden voor natuur en/of recreatie.

bron: Google Maps

2 Het landschap: te behouden en ontwikkelen waarden

Bovenstaand overzicht van vertrekpunten en visie geeft reeds aan dat een door alle partijen gedragen gemeenschappelijke waarde is om het Binnenveld te behouden en verder te ontwikkelen als de gemeenschappelijke binnentuin van de omliggende gemeenten. Deze binnentuin wordt gekenmerkt door enerzijds het unieke karakter als vallei (zie ook de vele verwijzingen en uitingen omtrent vallei) met een divers agrarisch beheerd landschap en anderzijds een gebied dat op verschillende wijzen ontsloten wordt voor de omwonenden uit de WERV gemeenten.

Fotografie: Henk Smit

Kasteel Harslo bij de Kraats vormde een verdedigingspost op de grens met het bisdom Utrecht. Het poortgebouw staat er nog steeds.

De bindingsfactoren van de actoren met het gebied zijn divers en behoeven nadere uitwerking. De intrinsieke natuurwaarden, maar ook onderzoekspotentie voor de Wageningen UR studenten zijn bijvoorbeeld naast recreatie belangrijke bindingsfactoren aan het gebied. Het gebied is rijk aan historie als raakpunt van de provincies Utrecht en Gelderland.

Het doel is de aanwezige waarden te versterken en waar mogelijk nieuwe waarden toe te voegen zodat geen museumlandschap ontstaat. Het doel is juist een vitaal landschap waar een gezonde lokale economie heerst voor de ondernemers met een goede band en toegankelijkheid voor de circa 200.000 omwonenden.

Nieuw te ontwikkelen waarden moeten deze ontwikkeling te versterken. Te denken valt aan verdere ontsluiting voor extensieve recreatie en dienstverlening aan recreanten, lokale benutting, maar ook het accommoderen van nieuwe functies als zorg, bewegen al dan niet in groeps- of bedrijfsverband gericht op preventieve gezondheidszorg en/of reïntegratietrajecten.

Daarnaast het gebruik van de lokale biomassa als grondstof voor chemische industrie en opwekking van warmte en electriciteit voor lokaal gebruik. Het Binnenveld kan verder gebruikt worden voor CO₂ compensatie, rust en ruimte gebied voor de omliggende gemeenten. Diverse externe partijen geven aan mogelijkheden voor financiering van landschap te zien wanneer er ruimte komt voor nieuwe ontwikkelingen die de lokale economie versterken. Dit resulteert in meer investeringen en opbrengsten in het gebied en daarvan afgeleid tot meer financiering voor behoud van landschap.

Dit raakt aan de kern van het fonds. Ontwikkeling, beheer en onderhoud van het Binnenveld moet geen subsidiegedreven activiteit zijn, maar de lokale economie in het gebied versterken; dat wil zeggen activiteiten ondersteunen die (op termijn) zichzelf in stand kunnen houden en vernieuwen. Dit biedt de beste basis voor een gezonde, duurzame economische ontwikkeling. Het fonds kan dit verder ondersteunen.

De vraag is in welke mate de WERV gemeenten de deuren open wil zetten voor nieuwe activiteiten in het gebied. De nieuwe mogelijkheden bieden nieuwe kansen, maar kunnen ook spanning opleveren met belangrijke waarden die de WERV gemeenten nu willen koesteren.

Wij stellen daarin de volgende lijn voor: innovatief zijn bij het zoeken naar nieuwe gebruiksfuncties, met respect voor de bestaande fysieke hoofdstructuur van het landschap. Met andere woorden: de nieuwe activiteiten mogen het landschap niet structureel aantasten (activiteiten blijven binnen de vigerende RO plannen), maar kunnen wel toevoegen aan de beleving van het landschap zowel voor de 200.000 burgers in de steden als voor de bewoners van het Binnenveld zelf.

De eerder geformuleerde doelen en visie inzake het Binnenveld blijven onverkort gehandhaafd. Een uitspraak/richtlijn van de stuurgroep is gewenst.

Fotografie: Henk Smit

3 Financiële behoefte van het fonds

Het landschapsfonds is gericht op het werven van additionele middelen boven de reeds door de overheid toegezegde investeringen in het gebied. Het fonds bestaat uit private middelen waar bij de besteding gericht is op het duurzaam beheer en instandhouding van de doelen/projecten van het LOP Binnenveld. De realisatie van het LOP gebeurt zoveel mogelijk met reguliere gelden van de WERV gemeenten gecombineerd met subsidies (SAN, SN, ILG, etc.).

Het fonds is daardoor een aanvulling op de publieke middelen van de gemeenten voor hun regulieren taken (bijv. aanleg en beheer wegbeplanting) en aanvullend in geval er geen of ontoereikende subsidies (EU/Rijk/provincie) voor de projecten van het LOP (bijvoorbeeld weidevogelbeheer) zijn.

Investeringen

Investeringen uit het LOP

In totaal bedragen de benodigde investeringen uit het LOP 2M€ voor de periode 2007-2013. Er zijn mogelijkheden voor cofinanciering tot maximaal 75% met gelden uit het ILG en Brusselse middelen. Het fonds zou 500K€ moeten opbrengen om te investeren in de periode 2008-2012.

Historische boerderijen

Er staan momenteel meerdere (vervallen) historische boerderijen te koop met grote waarde voor het landschappelijk beeld van het Binnenveld. Aankoop, verpachting of doorverkoop met beding, vormen concrete mogelijkheden om de cultuurhistorische waarden met de landschappelijke uitstraling te behouden. Het gaat om een behoefte naar inschatting van betrokkenen van circa 2-5M€ in de periode 2007-2012. Als spin-off kunnen deze boerderijen het startpunt zijn van nieuwe activiteiten in het Binnenveld.

Fotografie: Henk Smit

Deze historische boerderij uit 1822 is nog geheel in originele staat van inrichting. Alle lokale organisaties (natuur, milieu en landbouw) ijveren voor het behoud. Als er niet op tijd middelen gevonden worden zal de boerderij worden gesloopt. De gemeente Rhenen is bereid een bijdrage te leveren, waardoor ook Europese subsidie kan worden binnengehaald. Iets minder dan de helft van het te financieren bedrag ontbreekt nog. Een goede groenfinanciering kan uitkomst bieden. Het Binnenveldfonds kan daarin bemiddelen en de middelen bijeen brengen.

Investeringen in biomassa

De Nederlandse overheid heeft ambitieuze plannen voor het gebruik van duurzame energie. Biomassa zal in de toekomst een belangrijke rol spelen in de productie van grondstoffen voor de farmaceutische en chemische industrie, alsmede voor de opwekking van energie. Gestelde overheidsdoelen kunnen alleen bereikt worden als ook de lokale biomassa benut wordt. Dit vereist investering in verwerkingseenheden en koppeling aan netwerken voor opwekking en distributie van warmte, elektriciteit, etc. Echter, verder onderzoek en ontwikkeling zijn vereist voordat concrete bedragen in investering in biomassa installaties genoemd kunnen worden.

In het verlengde van biomassa toepassing liggen vraagstukken als CO₂-compensatie voor lokale bedrijven.

Ook hier lijkt zich een markt te ontwikkelen, echter de kosten voor het ontwikkelen van deze markt zijn voornamelijk niet te geven. Binnen Wageningen UR is kennis aanwezig voor het verder uitwerken van deze optie. Het vergt een beperkte investering om deze verkenning uit te voeren. Indien biomassa toepassing succesvol geïmplementeerd kan worden, biedt dit mogelijkheden voor versterking van de agrarische activiteit. Groei van de productie (schaalvergroting) is mogelijk zonder uitbreiding van land, omdat mineralen op een andere wijze verwerkt worden. Wij adviseren dan ook dit traject serieus te verkennen, zeker gezien de beperkte beschikbaarheid van land voor de groei van agrarische activiteiten in het Binnenveld. Het onderzoek kan wellicht binnen de pilot opgepakt en bekostigd worden.

Beheer

Goed beheer van het cultuurlandschap en de natuurwaarden vereist een samenspel van diverse activiteiten. Er is daarbij van uit gegaan, dat het beheer van de basis infrastructuur (wegen, fietspaden, watergangen) binnen de kerntaak van de betreffende overheid valt en dus geen onderdeel van dit fonds moet zijn. Het fonds richt zich dus echt op het 'mooier maken' van het landschap, maar met behoud van vitaliteit en dynamiek. Met andere woorden: geen museumlandschap maar een landschap met een gezonde economische basis, mogelijkheden voor een rendabele bedrijfsvoering voor aanwezige ondernemers en ruime mogelijkheden voor de omwonenden om in het gebied te verblijven en het gebied ook als hun binnentuin te beschouwen.

In overleg met Sonja Fris van de Gemeente Ede zijn de financiële behoeften van de uitvoering van het LOP geïnventariseerd. Het betreffen hier beheerskosten, die bij volledige uitvoering van wettelijke taken en besteding van alle toegezegde publieke middelen niet via andere wegen worden gedekt. Bijgevoegde lijst is te beschouwen als een basisbehoefte voor landschappelijk beheer van het Binnenveld (zie bijlage II).

Nationaal is beheer een groot punt van aandacht. Het fonds kan de behoeften aan beheersvergoedingen inzichtelijk maken, een stem geven in de onderhandelprocessen met provincies en Rijk en zodoende zorgen voor meer middelen en met (bestaande en nieuwe) partijen werken aan een duurzame oplossing. Op deze wijze kan het fonds zowel een gezicht geven aan de private betrokkenheid bij de ontwikkeling van het Binnenveld en tevens zorgen voor een versterking en verdieping van de publieke inspanningen en investeringen in het gebied.

4 Waardecreatie en betrokken partijen,

4.1 Partners en actoren

De volgende partijen zijn van belang bij het zoeken naar nieuwe arrangementen:

- De Gemeenten Ede, Veenendaal, Rhenen en Wageningen. Zij vormen samen de WERV organisatie. Het Binnenveld is een belangrijke motor achter de samenwerking in WERV verband. De gemeenten zijn zeer gemotiveerd om de kwaliteit, economie en leefbaarheid van het Binnenveld gezamenlijk verder te ontwikkelen.
- De Provincies Utrecht en Gelderland. Het Binnenveld ligt op de grens van twee provincies en valt daarom onder twee ILG contracten. Op 17 december jl. heeft de Provincie Gelderland een ILG uitvoeringcontract gesloten met Ede en Wageningen, voor de uitvoering van projecten onder ILG.
- Gebiedsorganisaties. In het Utrechtse deel is LTO-Noord actief. Hun activiteiten kennen een zeker centrum rond de kern Achterberg. De heer Rauw vervult daarbinnen een sleutelpositie en is lid van de stuurgroep verkenning Binnenveldfonds. In het Gelderse deel is op 17 december een gebiedscommissie geïnstalleerd. Voorzitter is de heer van Schaik. Ook hij is lid van de Stuurgroep. De Stichting Vernieuwing Gelders Vallei (SVG) ondersteunt de verkenning met raad en daad en helpt onder meer bij de vormgeving van het fonds. In het Wageningse deel is de Vereniging Mooi Wageningen actief. Er lopen goede contacten met deze vereniging.
- Bedrijven. Er zijn contacten met diverse bedrijven rond het Binnenveld. Voorbeelden zijn Cinemec Ede, Rabo Vallei en Rijn en Alfa Accountants.
- Kennisorganisaties. Een belangrijks speler aan de rand van het Binnenveld is Wageningen UR. Naast de gesprekken met de Gemeente Wageningen over grondposities e.d. heeft WUR actieve belangstelling om mee te denken en werken aan nieuwe arrangementen rond landschap. Deze kristalliseren zich uit rond het idee van proeftuin van landschap als lokale biomassaproductent (Johan Sanders van AFSG) en Innovatieve landschappelijke ontwikkeling (Allure met kleine ingrepen) door ESG (Cees Slingeland). Fysiek is de WUR Campus gepositioneerd in het Binnenveld. Daarnaast hebben ook adviesbureaus zoals Nieuwland en Wing hun belangstelling kenbaar gemaakt uit eigen middelen te willen mee-investeren in nieuwe ontwikkelingen.

4.2 Lessen vanuit andere gebieden en Landschapsfondsen in Nederland

Wing/DOTank zijn op meerdere plaatsen betrokken bij de ontwikkeling van landschapsfondsen, waaronder Amstelland, Laag Holland, Amsterdam Zuidoost en Groene Woud. Hoewel elk fonds maatwerk en inspelen op de lokale situatie vereist is toch een aantal lessen te trekken.

De belangrijkste lessen zijn:

- Een gemeenschappelijke en door alle partijen (bewoners van het gebied, overheden, gebruikers en recreanten, stedelingen en bedrijven) gedeelde en onderschreven visie op de rol en het karakter van het gebied is het fundament van het fonds. Als deze doelstelling niet duidelijk is of partijen onderling te veel verschillen, ontstaat het gevaar dat de verschillende actoren elkaar gaan tegenwerken in plaats van versterken.
- Zorg voor een heldere taakverdeling. De overheden moeten binnen de gemeenschappelijke doelstellingen heldere kaders scheppen waarbinnen private partijen kunnen opereren. Zorg ervoor dat bestemmingsplannen in lijn zijn en niet licht aangepast kunnen worden. Ga ook als overheid niet op de stoel van de ondernemer zitten, maar maak mogelijk dat deze zijn doelen (binnen de kaders) kan realiseren.
- Ondernemers en burgers zijn bereid te participeren als voldoende ruimte bestaat voor eigen inbreng en/of identiteit. Zodra participatie in het landschapsfonds gezien wordt als een verkapte belastingheffing haakt men af.
- Zorg voor een adequate samenwerking tussen betrokken overheden. Vrijwel altijd zijn meerdere gemeenten, provincie en/of Rijk bij het landschap betrokken. Zorg voor heldere afspraken. In geval van Amstelland was sprake van een gemeenschappelijke stuurgroep en in geval van Laag Holland hebben de betrokken overheden gekozen voor samenwerking in een stichting die de taken van individuele participanten overneemt. De individuele overheden komen op afstand te staan en sturen via het bestuur. In deze constructie gaat men een commitment aan voor meerdere jaren en worden bevoegdheden en budgetten overgedragen.
- Maak een heldere scheiding tussen de publieke en private taken ook in structuur.

Te koop: een woning met blijvend uitzicht

door Rutger van Rijnberk, dinsdag 25 maart 2008 | 11:27

VEENENDAAL/WAGENINGEN - Blijvend vrij uitzicht is straks te koop.

Het wordt de gewoonste zaak van de wereld om, zoals met de backamer of de keuken, ook het uitzicht mee te financieren in de hypotheek.

Voor een paar procent van de Woz-waarde kunnen huiseigenaren in het Binnenveld, waar zowel in Veenendaal als Wageningen de nieuwbouw oprukt, een gegarandeerd vrij uitzicht kopen. Het geld wordt gestort in een landschapsfonds waaruit de boeren in het Binnenveld worden gecompenseerd. "Zij beheren dat waardevolle landschap nu gratis en voor niets. Uit het fonds krijgen ze er dan een reële vergoeding voor. De bewoner wil genieten van het uitzicht, hij betaalt wat en krijgt er wat voor terug", vertelt Henk Smit van adviesbureau WING, Wageningen Interactive Network Group.

Dit bureau bedacht voor de bij het Binnenveld betrokken gemeenten Wageningen, Ede, Rhenen en Veenendaal nieuwe financieringsmogelijkheden om het landschap in stand te houden.

Minister Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is nieuwsgierig naar de resultaten. Zij vrees dinsdag het Binnenveld aan als voorbeeldgebied voor nieuw landschapsbeleid. De ervaringen die hier worden opgedaan, kunnen later ook in de rest van het land in de praktijk worden gebracht.

De uitzichtgarantie voorziet in een overeenkomst voor dertig jaar tussen huiseigenaar en gemeente. "Net als met verzekeringen bescherm je je in dit geval tegen ongewenste zaken", meent Smit. De gemeente garandeert in het contract openheid. Als ze onverhoopt toch huizen wil bouwen of een snelweg aanlegt in het zicht van de huiseigenaar kan ze de afspraken niet langer waarmaken en dient een schadevergoeding te worden uitgekeerd.

Een rekenvoorbeeld: de bezitter van een huis van vier tot vijf ton stort 2,5 procent van de Woz-waarde – 10 à 12,5 mille – éénmalig in het landschapsfonds. Het uitzicht van de woning wordt al gauw op 40 tot 60 mille gewaardeerd. Gaat de gemeente over tot een bestemmingswijziging, dan krijgt de eigenaar een kwart van de Woz-waarde – in dit voorbeeld circa één ton – terug.

Smit verwacht veel belangstelling voor de regeling. "Woningeigenaren kunnen ook als groep afspraken maken." Voorts kan de regeling ook interessant zijn voor woningbouwcorporaties die aan de rand sociale woningbouw verwezenlijken. De corporaties storten dan het geld in het fonds. Projectontwikkelaars kunnen volgens Smit hetzelfde doen. Zij kunnen hun huizen dan verkopen met vrijuitzichtgarantie.

Bron: De Gelderlander

Dit voorkomt problemen met staatssteun en het beeld dat private gelden gebruikt worden als additionele belastingen. In deze structuur leert het voorbeeld in Laag Holland dat de statuten van beide stichtingen op elkaar aansluiten en elkaar versterken (zie ook volgend punt over personele unies).

- Maak gebruik van elkaars sterkte. In Laag Holland is naast een publieke stichting ook een private stichting Landschapsfonds opgericht. Middels personele unies wordt eenheid in visie, bestuur en beleid gegarandeerd. Daarnaast heeft de private stichting vooral tot taak om fondsen te werven, terwijl de publieke stichting vooral de expertise heeft hoe de gelden optimaal benut kunnen worden voor beheer en behoud van het landschap (uiteraard binnen de gedeelde visie en met behoud van identiteit van de private spelers).
- Voorkom dubbelingen in het structuur en ondersteuning. Zowel in Amstelland als in Laag Holland wordt gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur en menskracht om het werk uit te voeren. Zo wordt voorkomen dat te veel geld verspild wordt aan dubbele overhead en tevens dat deze uitvoeringsorganen met elkaar gaan concurreren.
- Private betrokkenheid met behoud van identiteit van de spelers vraagt om veelheid van producten en diensten die door het landschap geboden worden. Dit stelt eisen aan het managen van deze producten en het tijdig herkennen van kansen. De facto worden diverse product/markt combinaties (PMC) ontwikkeld. Bij elk fonds blijkt dat het managen van deze port folio aan PMC's een apart specialisme moet worden.
- Voorkom stand alone ontwikkeling maar creëer een lerende omgeving die open communiceert en leert van andere fondsen en ervaringen doorgeeft aan deze fondsen. Wing en DOTank zullen dergelijke uitwisseling stimuleren.

4.3 Mogelijke arrangementen voor het Binnenveld

Een expliciete vraag van InnovatieNetwerk was het zoeken naar vernieuwende arrangementen of instrumenten, als verdere invulling van InnovatieNetwerk concept "Netlandschap". Hieronder vindt u een opsomming van de activiteiten die ons inziens voor het Binnenveld relevant zijn.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO)

MVO streven van bedrijven is erop gericht om naast winst (Profit) ook aandacht te besteden de effecten van de bedrijfsvoering op de mensen in en buiten het bedrijf (People) en het milieu (Planet). MVO zoekt naar een goede balans tussen de 3 P's. Dit betekent dat bedrijven niet alleen streven naar aanpassing van de eigen werk- en productiewijze, maar indien dit niet direct mogelijk is ook zoeken naar compensatie buiten het bedrijf. Dit gebeurt ook indien milieubelastende effecten van de bedrijfsvoering niet in de bron te bestrijden zijn. Rond het Binnenveld zijn vele MKB bedrijven actief, die in potentie geïnteresseerd zijn om een deel van hun MVO doelstelling in de eigen binnentuin te realiseren en deze daarmee ten goede laten komen aan hun eigen klanten.

Compensatie CO₂ uitstoot in het gebied

De ING Bank wil in 2009 volledig CO₂ neutraal opereren. Er liggen mogelijkheden voor de kantoren regio Vallei om deze doelstelling in het Binnenveld te realiseren. De vertegenwoordiger van deze bank tekent wel aan dat CO₂ compensatie centraal wordt ingekocht. Er zijn veel bedrijven met Vallei in hun naam. Zeker bedrijven met een regionale binding aan meerdere WERV gemeenten zouden hier belangstelling voor kunnen hebben. In plaats van compensatie van hun milieubelasting in het buitenland te zoeken, kunnen partijen zelfstandig of gemeenschappelijk (bijvoorbeeld via KvK of ondernemersvereniging) besluiten om de CO₂ compensatie in de eigen omgeving te realiseren.

Verwaarden van bestaand rood: uitzichtgarantie

De MKBA studie van het Ministerie van LNV laat zien dat de baten van mooi landschap belangrijk groter zijn dan de kosten. Het grootste deel van deze baten slaan neer buiten het landschap en natuur, bijvoorbeeld in de hogere prijzen van onroerend goed liggend aan of nabij groen, maar ook in inkomsten bij bedrijven en dergelijke. De vraag rijst of het mogelijk is de waardestijging, en nog meer het waardebehoud, buiten landschap en natuur te verbinden met beheer en instandhouding van het landschap. Een uitdagende vraag dient zich aan of de meerwaarde van bestaand onroerend goed langs het Binnenveld op een of andere manier gekoppeld kan worden aan het landschapsfonds. Onderstaand idee kan hiervoor een invulling zijn.

Uitzichtgarantie

Een gemeente, die zeker weet dat geen verdere stadsuitbreiding op komst is, kan deze zekerheid omzetten in een garantieproduct. Tegen betaling van bijvoorbeeld 2,5% van de WOZ waarde van de woning ontvangt de huiseigenaar een garantiecertificaat dat tegenover zijn huis de komende 30 jaar niet gebouwd zal worden. De gemeente kan dit weer afkopen door betaling van een behoorlijk hoger percentage (bijvoorbeeld 25%) van de WOZ waarde. Deze garantstelling heeft een direct positief effect op de waarde van de woning. Het freeriders probleem wordt aangepakt, doordat alleen diegene die betaalt een certificaat krijgt, met de waardedalingscompensatie. De aanwijzing van het Binnenveld als Pilotgebied door LNV biedt de mogelijkheid dit onderwerp verder te verkennen.

Fotografie: Henk Smit

Bij de presentatie van de vier LNV pilots op 18 maart in het Binnenveld hadden de media veel belangstelling voor dit idee. Bijvoorbeeld het krantenartikel in de Gelderlander. Een overzicht van de media-aandacht kunt u vinden op de website van Wing (www.wing-wageningen.nl).

Een verbinding die verder uitgewerkt kan worden is het versterken van de relatie tussen de nog te ontwikkelen bedrijventerreinen tussen Ede en Veenendaal en het Binnenveld. Ook hier kan een deel van de toegevoegde waarde van de nabijheid van aantrekkelijk landschap teruggeploegd worden naar het landschap zelf. Er moet dan een link gelegd worden met de landschapsfondsen in het kader van de GREX wet.

Gerichte bedrijfssponsoring van landschap

Wat is er mooier dan in sfeer van goede doelen een mooi stukje Binnenveld landschap te sponsoren? Dit kan bestaan uit de adoptie van een stuk houtwal, of weidevogelgebied, of uit het sponsoren van een theetuin. We zijn op zoek naar combinaties die het imago van bedrijven op een originele manier versterken. Bijvoorbeeld een producent van biologische thee, die een theetuin sponsort, of een ecologisch adviesbureau, dat een stuk weidevogelbeheer ondersteunt. We willen deze vraag via de ondernemerscontacten uitzetten. De gesprekken met de ondernemersverenigingen van de WERV gemeenten zullen vooral op deze twee zaken betrekking hebben.

In het verlengde van gesprekken met lokale ondernemers wordt nagegaan in hoeverre mogelijkheden bestaan om met zorgverzekeraars gericht te werken aan een Binnenveld Polis; koppeling van gezond leven en bewegen aan de sponsoring van het landschap waar klanten van de verzekeraars daadwerkelijk kunnen bewegen en ontspannen. In andere gebieden zien we ook interesse van bedrijven om beweging of trainingsfaciliteiten voor hun medewerkers (bijvoorbeeld om deel te nemen aan een duursport evenement) te sponsoren in de directe nabijheid. Ook zien we dat reïntegratiebedrijven landschap en natuur ontdekken als interessante objecten voor het laten opdoen van werkervaring voor een deel van hun cliënten.

Conclusie

Bedrijfssponsoring heeft zeker potentie, maar moet worden ingebed in een breder verhaal. Bedrijven moeten zich kunnen verbinden en profileren met waarden die hun klanten herkennen in het Binnenveld. De WERV burgers zijn belangrijke klanten van het MKB. Daarom moet de slag naar bedrijfssponsoring hand in hand gaan met een communicatieve campagne om de WERV burgers meer bij het Binnenveld te betrekken. Dit is een groeimodel. Succes op korte termijn kan worden geboekt bij bedrijven, waarvan de klanten nu al een positieve associatie hebben met het Binnenveld en de (agrarische) ondernemers. Te denken valt aan de adviesbureau's in de Groene ruimte, de landbouw, financiële dienstverleners met accent op landbouw etc. Bedrijfssponsoring van landschap versterkt het (maatschappelijk) imago van deze bedrijven naar hun klanten. Uit het gesprek met de heer de Kroon van het Wagenings Ondernemers Contact kwam naar voren dat het belangrijk is voor bedrijven dat hun bijdrage

daadwerkelijk herkenbaar en onderscheidend is. Bedrijven betalen genoeg belasting. Inspanningen in het Binnenveld moeten een duidelijk verband hebben met de eigen bedrijfsvoering; hetzij gekoppeld aan het product of dienst, hetzij in termen van marketing en communicatie met doelgroepen en dergelijke. Met andere woorden activiteiten in het Binnenveld zijn investeringen die ondernemers weer direct of indirect terug zien in de ontwikkeling van het eigen bedrijf (meer omzet, betere woonomgeving voor medewerkers, betrokkenheid bij zaken die klanten belangrijk vinden, sponsoring van herkenbare elementen, etc.). Betrokkenheid van het bedrijfsleven (breder dan de eerder beschreven categorie voorlopers) is een groeimodel, waarbij goede communicatie over doelen, onderscheid met overheidsinspanningen en verplichtingen in het gebied en de beantwoording van de 'what is in it for me' vraag cruciaal zijn om bedrijven te interesseren. Daarnaast moet gekeken worden op welke wijze inzet van bedrijven het beste georganiseerd kan worden; individueel of via een intermediair (ondernemersvereniging, etc.).

Kwaliteitsversterking met zeer selectief Rood

Uit het gesprek met Kees Slingeland (directeur Alterra) komt het idee naar voren voor ontwikkeling van één of twee hele mooie beeldbepalende gebouwen, die de uitstraling van het hele gebied een impuls kunnen geven. Gedacht kan worden aan een landhuis, waar de bewoners uit de vier gemeenten kunnen trouwen, en waar high level recepties en bijeenkomsten van bijvoorbeeld Wageningen UR kunnen plaatsvinden. Een ander idee betreft een natuuronderzoek bezoekerscentrum in samenwerking met WUR. Enkele elementen die de kwaliteit van het hele gebied omhoog tillen. Verder stelt Kees Slingeland voor een bijeenkomst te beleggen tussen Alterra en de vier wethouders, om samen te spreken over verdere ontwikkeling van het Binnenveld en de mogelijke bijdrage van WUR daaraan bijvoorbeeld door inzet van hun landschapsarchitecten.

Recreatieve arrangementen met opbrengst voor het landschap

Recreatieve arrangementen vanuit de steden kunnen in het Binnenveld plaatsvinden, waarbij (het versterken van) de beleving in het Binnenveld samengaat met het uitgeven van geld in de randen. De meerdaagse arrangementen met overnachting in de WERV gemeenten zijn hier een voorbeeld van. De toeristisch recreatieve ontwikkeling kan verder verkend worden.

In dit kader is nog gedacht aan ontwikkelen en vermarkten van streekproducten en de ontwikkeling van horeca, museum en kleinschalige verblijfrecreatie in het gebied. Genoemd zijn theetuin bij Bakkerij Joop ten Veen (de Kraats), historische musea bij De Kraats en Achterberg (opgekochte boerderijtje).

'Out of the box' denken bij een ondernemer was het gebied op termijn te ontwikkelen tot een primair recreatief terrein, met de noodzaak voor waterberging als drijfveer. Het Binnenveld wordt dan meer een watersport terrein en verliest de huidige functies. We hebben deze optie vooralsnog als (zeer) lange termijn optie gezien die pas valide kan worden als waterbergingsvraagstukken door klimaat ontwikkeling daadwerkelijk manifest worden en drastische alternatieven ontwikkeld moeten worden.

Groen Beleggen

We hebben de mogelijkheid verkend om Groen Beleggen te koppelen aan het Binnenveld. We werkten hierbij samen met Jac Meter van SVGV. Concreet is met de Rabobank het idee verkend te komen tot de uitgifte van Rabo Binnenveld certificaten. Deze kunnen actief onder de aandacht van de bewoners van de vier WERV gemeenten worden gebracht. Rond dit idee hebben twee gesprekken plaatsgevonden: met de Rabo Groen Bank (de heer Luuk Hans, Rabobank hoofdkantoor, Utrecht) en met de heer Geurt Boon, directeur Bedrijven van Rabobank Vallei en Rijn. Banken als de Rabobank beschikken over omvangrijke Groenfondsen: fondsen die fiscaal vriendelijk ingezet kunnen worden voor investeringen in groene projecten. De regeling is onlangs aangepast, waardoor ook financiering van groen/blauwe diensten in beeld komen. Een tweede trend is te kijken naar meer gebiedsgerichte fondsen; doel is mensen te bewegen om te investeren in groene projecten in de eigen 'achtertuin'. Financiering van een biomassa verwerkingseenheid zou een interessante optie zijn. In andere gebieden zien we deze fondsen ook in beeld komen voor grondtransacties in geval boeren door gebrek aan opvolging moeten starten en het bedrijf en/of de grond niet door collega's kan worden overgenomen. Op deze wijze kan sluipende verrommeling en grondspeculatie worden tegengegaan. Voor zover wij kunnen nagaan is deze optie op dit moment niet opportuun in het Binnenveld. De Rabobank kan daarnaast ook services verlenen voor het opzetten, beheer en administratie van het fonds. Randvoorwaarde is echter wel dan een redelijke schaalgrootte (enkele miljoenen Euro's) bereikt moet

worden en uitzicht op een reëel rendement (rekeninghoudend met de effecten van fiscale groenverklaring) wil dit voor alle partijen interessant en rendabel zijn.

Biobased Economy

Veel onderzoek naar de toepassing van biomassa om nationaal niveau gaat uit van geïmporteerde biomassa; vandaar het belang van de nationale havens in dit kader². Echter gegeven de hoge en zeer ambitieuze doelstellingen van de overheid om in 2020 30% van onze energiebehoefte te voorzien met duurzame energie is ook de binnenlands geproduceerde biomassa zeer relevant. Het optimaal benutten van deze biomassa vergt echter nog wel verder onderzoek en afstemming.

Het Binnenveld kan grondstof leverancier worden van een productieketen, waarin een cascade van hoogwaardige grondstoffen, brandstoffen, energie en warmte geproduceerd wordt. Wageningen UR loopt voorop met onderzoek op dit terrein en ziet mogelijkheden het Binnenveld als productietuin aan deze ontwikkelingen te koppelen. De eerste gesprekken met Wageningen UR laten zien dat er enerzijds mogelijkheden zijn voor een verdere verkenning en uitwerking van het verzamelen en lokaal verwerken van biomassa (niet alleen voor opwekking van warmte en electriciteit, maar ook voor productie van grondstoffen en/of veevoer). Interessante neveneffecten van lokale verwerking van biomassa is dat dit invloed kan hebben op de mineralenboekhouding van de bedrijven in het Binnenveld. Minder grond zou nodig zijn voor verspreiding van mest en dergelijke. Dit biedt perspectief gegeven de druk op het gebruik van grond voor zowel natuurontwikkeling als optimalisatie en/of vergroting van de bedrijfsvoering in de agrarische sector. Daarnaast zou een deel van de biomassa hergebruikt kunnen worden als veevoer en daarmee ook een positieve invloed op de mineralenbalans hebben. Tot slot kan het Binnenveld de lokale energieleverancier voor bestaande of nieuw te ontwikkelen woonwijken aan de rand van het gebied worden. Hoewel de eerste gedachten zeer hoopgevend zijn is verder onderzoek naar de potentie en daadwerkelijke toepassingen in het Binnenveld vereist. Wageningen UR kan gegeven lopende programma's voor een gedeeltelijke financiering zorg dragen doch cofinanciering van het project is vereist. Wij kunnen met Wageningen UR verdere gesprekken voeren om een en ander te concretiseren en een gedegen inschatting van mogelijke kosten/financiering te kunnen maken.

De gemeenschappelijke uitdaging hierbij moet zijn om van het Binnenveld een voor alle partijen rendabele show case te maken voor duurzame toepassing van biomassa in de binnentuin van een van de leidende universiteiten wereldwijd. Ook dit onderzoek kan in het kader van de LNV-pilot verder uitgewerkt worden.

Tijdige koppeling landschapontwikkeling aan nieuwbouwopgave na 2015

De vier gemeenten hebben na 2017 nieuwe bouwopgaven te realiseren. Wanneer nu al naar het Binnenveld gekeken wordt, kan de koppeling met het landschap tijdig gerealiseerd worden en nagegaan worden hoe te komen tot een optimaal behoud van het landschap. Juist op dit moment nu er geen dringende claims en conflicterende belangen zijn is het de tijd om afspraken te maken hoe we op langere termijn om willen gaan met het gebied. Dit kan worden omgezet in financiële opties/garanties, naast afspraken in bestemmingsplannen en dergelijke.

² zie Bioport studie InnovatieNetwerk door G. Boosten en J. de Wilt, 2007

5 Concretisering en organisatie

5.1 Inleiding

We hebben geconstateerd dat bij zowel private als publieke partijen behoefte is om de samenwerking en financiering van het beheer en de ontwikkeling van het Binnenveld verder vorm te geven. Alle gesprekken waren betrokken en geanimeerd.

Belangrijkste reden waarom er nog geen structuur bestaat, is volgens ons gelegen in het feit dat dit gebied nog te weinig bekend en daarmee geliefd is bij de 200.000 inwoners van de WERV gemeenten. Daar zit een belangrijke sleutel voor de verdere ontwikkeling van het fonds. Zodra het gebied meer gaat leven, zullen MKB bedrijven ook eerder geneigd zijn een bijdrage aan het fonds te leveren: zij doen in de ogen van hun klanten dan de goede dingen. De tijd is rijp voor de slag naar de burger ('winning the hearts and minds'). Binnenkort zijn de investeringen in het kader van de reconstructie een feit en is het gebied ingericht. De ontwikkeling van het fonds en betrokkenheid/bijdragen van bedrijven zal in onze ogen stapsgewijs moeten verlopen.

In dit hoofdstuk presenteren we een concreet model voor de organisatie van het landschapsfonds, om handvatten te geven voor een vervolg, wanneer de opdrachtgever daartoe wil besluiten.

5.2 Basisprincipe Stichting Het Binnenveldfonds

Naar analogie van de structuur in Laag Holland stellen wij als organisatievorm voor een Stichting op te richten. De werktitel is Het Binnenveldfonds. Het Binnenveldfonds heeft als primaire taak om het werven van (aanvullende) middelen voor het Binnenveld te organiseren en structureren; te beginnen met die activiteiten die zelfs bij optimale publieke inspanning in het LOP nog niet ingevuld kunnen worden. Deze stichting zal voldoende dwarsverbanden met de WERV-organisatie moeten hebben om succesvol te kunnen opereren. Een eenduidige structuur en besluitvorming aan overheidszijde zal dit proces zeer bespoedigen en vertrouwen bij de private sector geven.

Zoals we eerder hebben aangegeven is de basis voor deze activiteit gelegen in het ontwikkelen, uitbouwen en uitbaten van het draagvlak van het concept Binnenveld/Binnentuin voor de regio. Dit is de as waarop het vliegwiel van de publiek-private financiering moet draaien.

Vanaf de start in 2008 zal Het Binnenveldfonds gericht zijn op het realiseren van quick wins (zie onderstaand 5.5), die noodzakelijk zijn om het concept tot leven te wekken. Daarnaast is het leggen van een gezonde basis waarop nieuwe structuren kunnen aanhaken en synergie tussen verschillende middelen kan ontstaan cruciaal.

Het Binnenveldfonds streeft naar een 'duurzame' vorm (lees: niet subsidie gedreven en resulterend in een versterking van de economische infrastructuur) van financiering die het mogelijk maakt om de komende 30 jaar kwalitatief hoogstaande landschapsontwikkeling en beheer te kunnen ondersteunen. Afgelopen jaren zijn verschillende publiek-private activiteiten opgezet voor financiering van landschapsontwikkeling. Het Binnenveldfonds zal de hiermee opgedane ervaringen en expertise waar mogelijk in haar activiteiten incorporeren.

De toegevoegde waarde van Het Binnenveldfonds is dat activiteiten als een streekrekening, sponsoring van landschapselementen, open dagen etc. niet als losstaande elementen worden gezien, maar als onderdelen van de financieringsstructuur en één beleid om doelstellingen te realiseren. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het gebruik van opbrengsten uit sponsoring voor cofinanciering van groen/blauwe diensten door bancaire groenfondsen.

5.3 Netwerkstructuur en portfolio management

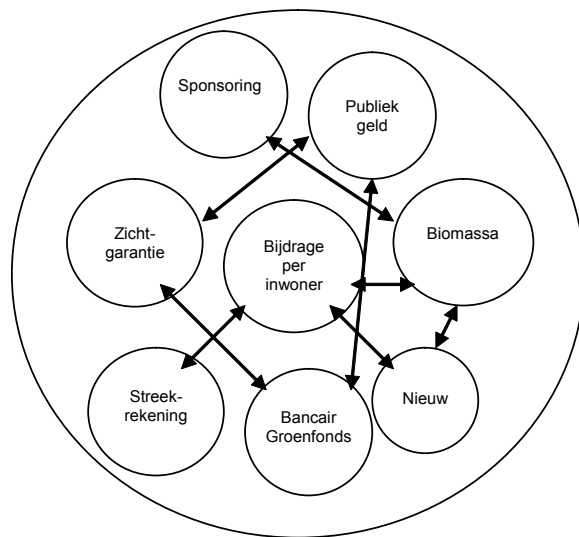
Uit de gesprekken en inventarisatie van de mogelijkheden zien we een breed palet aan opties en mogelijkheden naar voren komen. Net zoals het Binnenveld in de publieke sector gesteund wordt door een aantal verschillende bronnen en budgetten zal ook de private bijdrage gebaseerd zijn op verschillende producten en diensten van het Binnenveld naar de verschillende marktpartijen toe. Deze product-markt-combinaties vergen zorgvuldige afstemming en management om tot een optimale samenstelling te komen die elkaar versterkt in plaats van onderling conflicterend is.

Dit betekent dat de private bijdragen/partners als een portfolio gemanaged

moeten worden. Regie is vereist om de kosten van werving beperkt te houden, overlap en overdaad te voorkomen, risico's te spreiden en te zorgen dat kansen vroegtijdig herkend worden. Ook deze ontwikkeling zien we bij andere fondsen naar voren komen. Het alternatief is taken en werkgebieden effectief op te splitsen tussen verschillende (juridische) entiteiten en dan te zorgen dat deze entiteiten effectief samenwerken. De facto is dit ook een vorm van portfolio management op een ander beïnvloedingsniveau. Deze laatste vorm wordt nu gekozen bij het vormgeven van het Amstellandfonds. Hiervoor is gekozen om de verwachte complexiteit van de samenwerking tussen de vele actoren aldaar te reduceren. Personele unies tussen leden van de verschillende besturen zijn aldaar de 'Haarlemmer olie' om het geheel vlot te laten functioneren.

De basis van dit voorstel komt voort uit de geleerde lessen uit de portfolio theorie en ervaring in de financiële wereld: we willen immers het maximaal haalbare voor de ontwikkeling van het landschap realiseren. Spreiding en beheersing van risico en optimaliseren van rendement: financieel en maatschappelijk (zie bijlage IV).

Het netwerk verband is illustratief in onderstaande figuur weergegeven.

5.4 Doelen voor 2008

De doelstelling van 2008 is de basis te leggen voor het langjarig succes van Het Binnenveldfonds, door:

- De opzet en inrichting van Het Binnenveldfonds. Het opzetten van een eigen entiteit door het benoemen van een kwartiermaker.
- Het onder één noemer brengen van activiteiten gericht op versterking van draagvlak bij de omgeving. Op dit moment zijn meerdere partijen vanuit verschillende achtergronden bezig met het Binnenveld. Belangrijk is een gemeenschappelijke noemer (of rode draad) te formuleren die als kapstok kan dienen. Daarnaast het starten met het bevorderen van het draagvlak bij de omwonenden van het Binnenveld.
- De realisatie van de quick wins (zie onderstaand) die uit de verkenning naar voren komen, te starten met die bedrijven die reeds een band met het gebied hebben.
- Verder verkennen en uitwerken van de meer complexe en uitdagende producten die de relatie tussen omgeving en Binnenveld versterken.

5.5 Uitwerking in activiteiten 2008

Opzet Het Binnenveldfonds

Kies voor een groeimodel waar ruime mogelijkheden om al lerend en werkend het model aan te passen op de feitelijke situatie die ontstaat. Dus niet direct oprichten van de stichting, maar starten met het aanstellen van een kwartiermaker vanuit de WERV en voorloperbedrijven. De kwartiermaker start met het vormgeven van een bestuur en het afstemmen van de statuten van de Stichting Het Binnenveldfonds op de publieke structuur en werkwijze. Doel is een gerespecteerd bestuur te krijgen met achtergronden in lokale en regionale overheid, Bedrijfsleven, Maatschappelijke organisaties en burgerij en een stichting die qua werkwijze goed aansluit op de gedeelde doelstellingen en inrichtingsplannen van het gebied. Personeel unies van de bestuursleden zijn een belangrijke variabele. De kwartiermaker organiseert een werkbudget of krijgt een startbudget mee van de WERV wethouders. De stuurgroep heeft reeds toegezegd een kwartiermaker te zullen benaderen. De kwartiermaker benadert bedrijven voor een bijdrage in natura en/of financieel om in de opbouwfase bij te dragen.

Deze bedrijven krijgen de status van mede-initiatiefnemer bij voldoende toezegging (minimaal €5.000) zoals aangegeven te starten met een voorhoede van bedrijven die reeds een band met het gebied hebben. De kwartiermaker laat zich ondersteunen door WERV ambtenaren en/of een bureau.

De kwartiermaker zal waar mogelijk gebruik maken van kennis en ervaring van soortgelijke landschapsfondsen elders in het land om te voorkomen dat het wiel opnieuw uitgevonden moet worden.

Starten met fondswervende activiteiten

Al tijdens het opzetten van de structuur zorgt de kwartiermaker er voor dat de eerste activiteiten in gang gezet worden. Activiteiten in het eerste jaar zijn onder meer: het organiseren van een Binnenveld dag, website en nieuwsbrief, ontsluiten van interessante informatie voor de recreant, komen tot eerste boekje van te sponsoren landschapelementen (bijvoorbeeld 10 elementen in 2008).

Binnenveld dag

De Binnenveld dag wordt het hoogtepunt in 2008. Het wordt een publieksevenement met uitgebreide mogelijkheden voor recreatie, waarbij de WERV burger kan kennismaken met de eigenheden van het Binnenveld. Zo veel mogelijk organisaties die reeds in en om het Binnenveld actief zijn worden gemobiliseerd hieraan bij te dragen. Doordat ieder zijn steentje bijdraagt blijven de kosten beheersbaar. Tijdens de Binnenveld dag wordt het Bestuur van Het Binnenveldfonds geïnstalleerd, en worden de eerste sponsorcontracten feestelijk getekend. Een voorbeeld is de Amstellanddag die sinds vorig jaar jaarlijks door de stichting Vrienden van Amstelland georganiseerd wordt.

Amstelland aan de ZuidAs. Fotografie: Jaap Oostermann

Start van uitwerking nieuwe arrangementen nu pilot is toegekend

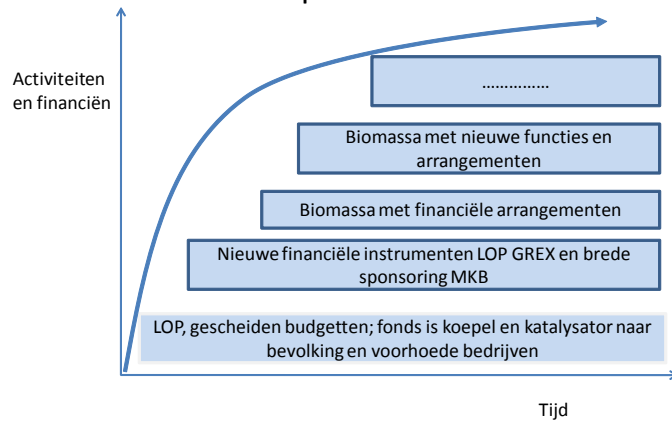
Wanneer er vanuit LNV procesondersteuning wordt geleverd, komt er ruimte om naast sponsoring nieuwe arrangementen uit te werken. Deze dienen elk goed voorbereid en met de meest professionele bemensing te worden aangepakt. In de pilot zijn voorzien:

- Introductie van Binnenveld Groencertificaten, een vorm van groen beleggen gekoppeld aan een verbinding met de privaat-publieke organisatie.
- Biomassa uit het Binnenveld voor grondstoffen en groene energie, ingepast in het cultuurlandschap.
- Uitzichtgarantie-certificaten voor woningen aan de rand van het Binnenveld
- Portfolio management Het Binnenveldfonds.

5.6 Perspectief voor langere termijn

De uitdaging voor het Binnenveld is om zo veel mogelijk partijen te verenigen rond het gemeenschappelijk gedragen doel -behoud en ontwikkeling van waardevol landschap- met veel respect voor het bestaande en een open houding naar het mogelijke nieuwe toevoegingen. We presenteren hieronder een ontwikkelmodel, waarbij naar de toekomst toe de agenda van Het Binnenveldfonds meer openheid kan kennen, waardoor ook meer private partijen aan kunnen schuiven, terwijl toch binnen de bestuurlijke grenzen wordt gewerkt Stapsgewijs worden nieuwe elementen toegevoegd, waarbij waar mogelijk de oude worden behouden. Voor de korte termijn is het LOP een strikt kader terwijl bij de uitwerking van nieuwe arrangementen voorbij de eindtijd van het LOP gekeken kan worden. Zo ontstaat een werkkader waar partijen zich in kunnen verenigen.

Stapsgewijze ontwikkeling Strategie Landschapsfonds Binnenveld

ondernemingen met Lange termijn commitment aan doelstelling (2), en een voorzitter met statuus afkomstig uit bedrijfsleven of politiek.

Werkorganisatie

Een ander element betreft de personele invulling.

Wij stellen ons voor dat het Binnenveld fonds een (parttime) directeur heeft, en deskundige ondersteuning (op basis van een lean and mean organisatie) om de taken van het fonds uit te voeren. Deze zullen minimaal bestaan uit het voorbereiden van aanvragen voor cofinanciering, het maken van een regeling voor uitvoering, het uitkeren van de vergoeding, en het maken van een verantwoording over de uitgekeerde bedragen. Daarnaast is het fonds actief bij het werven van nieuwe private middelen, en bij het (mede) ontwikkelen van activiteiten die financiën opleveren voor het landschap.

Het is belangrijk dat de voorzitter van het Binnenveldfonds een lokaal boegbeeld is die in bereid en instaat is om partijen in de private sector mee over de streep te trekken.

5.7 Structuur

Stichting

Een voor de hand liggende opzet van het fonds is een Stichting met bestuursleden, die worden benoemd door de vier WERV gemeenten, en de belangrijkste initiatiefnemende private partijen. De WERV gemeenten vaardigen één of twee personen af, die de belangen van de gemeenten vertegenwoordigen. In andere gebiedsfonds zien we zowel voorbeelden waarbij de gemeenten zelf het bestuur vormen, als vormen waarbij het bestuur op enige afstand blijft. Wij bevelen aan de doelstellingen en strategie in de statuten goed te regelen, en het bestuur op afstand vorm te geven. Het voordeel hiervan is dat de Stichting meer bewegingsruimte heeft. Daarnaast biedt dit ook meer mogelijkheden om samen met private partijen het fonds op te zetten en vorm te geven. De eerder genoemde kwartiermaker moet voldoende ruimte en gelegenheid krijgen om een evenwichtige structuur te ontwikkelen en de juiste personen te benaderen. Vanuit de private partijen denken wij aan bestuursleden vanuit bancaire wereld (1), Nationaal Groenfonds (1), Notaris of Accountant (1), Wageningen UR (1), lokale

Bijlage I

Samenstelling stuurgroep Verkenning Landschapsfonds Binnenveld

Naam	Functie	Organisatie
Dhr. Wilke Dekker	wethouder	Gemeente Ede
Mevr. Mariëtte Kroes	wethouder	Gemeente Wageningen
Dhr. Ad van Hees	wethouder	Gemeente Rhenen
Dhr. Cees Sanders	wethouder	Gemeente Veenendaal
Dhr. Hans Hetsen	opdrachtgever	Innovatienetwerk
Dhr. Peter Smits	programmamanager (tot 1-1-2008)	Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei
Dhr. Jac Meter	programmamanager (vanaf 1-1-2008)	Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei
Dhr. René Siemens	landschapsarchitect	Bureau Nieuwland, namens WERV
Mevr. Marina Karsten	projectleider Groene Grens & LOP Binnenveld	Gemeente Veenendaal, namens WERV
Dhr. Jan Rauw	vanuit lokale organisaties Binnenveld West	
Dhr. Wout van Schaik	voorzitter gebiedscommissie Binnenveld Oost	

Bijlage 2

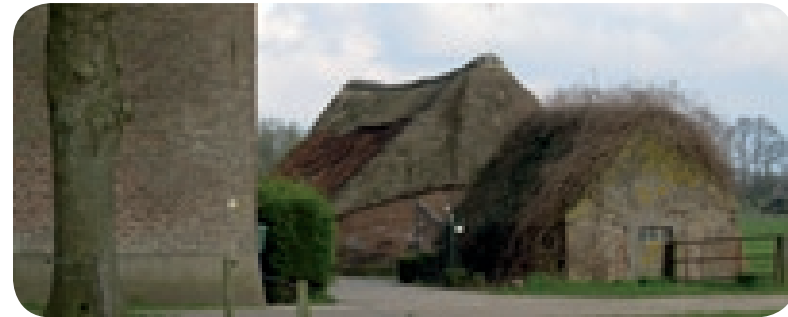
Onderbouwing behoefte landschapsfonds op korte termijn

In 2007 heeft Wing een eerste inschatting gemaakt hoeveel geld een eventueel op te richten Landschapsfonds per jaar nodig zou hebben. Als basis van de inschatting is uitgegaan van het LOP van de WERV gemeenten. In gesprekken met diverse betrokken partijen (waaronder mevr. S. Fris van gemeente Ede) is aangegeven welke onderdelen van het LOP door een landschapsfonds gefinancierd zouden kunnen worden.

Voor deze onderdelen is uitgezocht hoeveel volgens de catalogus groen blauwe diensten vergoed zou moeten worden. Van deze bedragen is de maximale vergoeding van het programma beheer afgetrokken.

Fotografie: Henk Smit

Fotografie: Henk Smit

Deze berekening heeft uiteindelijk geleid tot de inschatting dat een landschapsfonds voor het Binnenveld jaarlijks 110.000 euro te besteden zou moeten hebben (190.000 euro inclusief cultuurhistorie).

In deze bijlage tref u een vereenvoudigde versie van de tabel.

	element groep		wat	aantal	benodigd bedrag per jaar in €	opmerkingen
4	Landschaps-elementen zonder grondwaarde	A	Erfbeplanting en landschappelijke inpassing	50 st/jaar	0	Dit zijn beplantingen zoals smalle houtsingels, rijen bomen, hagen etc. rond erven en schuren. Volgens mevr. Fris is het niet reëel de eigenaar een beheervergoeding te geven, hij krijgt immers de beplanting al.
		B	Smalle beplanting (plus ijsvogelproject)	1 + 1 ha 2 km	6.518	Dit zijn smalle singels, hagen, (knot-)bomenrijen tot 5 meter breedte en buiten de erfbeplanting en (verplichte) landschappelijk inpassingsplannen van 4a. In het bedrag zitten ook beheerskosten.
		C	Hoogstamboomgaardjes Nude	2 + 2 ha 600 st	12.906	Hoogstamboomgaarden worden vaak in plantverband van 8 x 8 geplant. Per hectare komt dit neer op 150 bomen.
		D	Poelen	10 (oost) 5 (west)	7.079	Een poel is ca. 500m en daarmee veel kleiner dan veel subsidie eenheden. Zeer waarschijnlijk vallen ze dus buiten standaard subsidies.
5	Landschapselementen met grondwaarde daling	A	Houtwallen/singels vanaf 5 m oost	5 km (2,5 ha)	16.458	
		B	Houtwallen/singels vanaf 5 m west	2 km (1 ha)	7.674	
		C	Houtsingels vanaf 2 m (west)	2 km (0,4 ha)	5.468	
		D	Meidoornhagen van 2 m	1 + 1 km (0,4 ha)	2.059	
7	Cultuurhistorie en kunst		Plan en herstel cultuur historische elementen			Er is op het moment nog geen inventarisatiekaart van de cultuurhistorische elementen. Daardoor is ook nog niet bekend hoeveel budget er nodig gaat zijn. Het bedrag dat hier genoemd wordt is direct afkomstig vanuit het LOP. Het wordt onderaan deze slide apart benoemd.
8	Ecologische verbindingen/ netwerken	A	Groene verbinding Bennekomse Meent - Hoekelum	5 ha		

	element groep		wat	aantal	benodigd bedrag per jaar in €	opmerkingen
			Groene verbinding Wageningen Noord	2 ha 3,5 km	8.631	In het LOP staat dat 16.000 euro per jaar nodig is voor slootkantbeheer. Dit komt niet overeen met het bedrag de berekende waarde van de catalogus groen blauwe diensten. Mogelijk zijn enkele benodigde maatregelen niet in de berekening opgenomen. Het is ook mogelijk dat een deel van de beheerskosten inbegrepen zijn in 5a.
9	Weidevogels		Mozaïekbeheer en nestbescherming	50 ha (oost) 10 ha (west)	30.000	In het LOP staat dat er 30.000 euro per jaar nodig is voor mozaïekbeheer en nestbescherming. Er gaat nog een onderzoek komen waarin dit bedrag nader gedetailleerd wordt. Het programma beheer geeft geen vergoedingen in het Binnenveld voor weidevogel beheer. Het bedrag van de catalogus groen blauwe diensten is hoofdzakelijk gebaseerd op nestbescherming. In principe gaan de plannen van het LOP verder dan alleen nestbescherming waardoor het geschatte bedrag dan ook hoger is dan de door de catalogus berekende 20.140 euro.
10	Ecopassages		de kraats (2x), N233 (2x), N225 (2X)		5.075	In principe zijn de beheers kosten voor ecopassages voor de wegbeheerder. Wellicht is dit iets waar je "makkelijker" geld voor kunt generen in een fonds. In de catalogus groen blauwe diensten zijn bedragen opgenomen voor onderhoud van dammen (/duikers). Hierop is dit bedrag gebaseerd.
		B	A12 door RWS			
11	Wandelpaden			11,8 km	11.830	Bij wandelpaden moet jaarlijks een extra bedrag aan de eigenaar vergoed worden voor de openstelling. De vergoeding is 0,45 eurocent per m per jaar. Hierdoor is het tekort bedrag 5.310 euro hoger dan wat de berekening van de catalogus groen blauwe diensten aangeeft.
13	Ruiterpad			13,8 km		Als een ruiterpad door een berm loopt dan is onderhoud voor de wegbeheerder. Volgens mw. Fris worden er geen losse ruiterpaden aangelegd dus is er geen geld nodig vanuit het landschapsfonds.
totaal zonder cultuurhistorie en kunst					113.697	
totaal met cultuurhistorie en kunst					193.697	

Bijlage III

De PDA als gids voor recreatieve (her)ontdekking van het Binnenveld (Abel)

Wat is Abel

Abel is vernoemd naar de ontdekkingsreiziger Abel Tasman. Abel is een routenavigatiesysteem voor wandelaars, fietsers, paardrijders, autos, openbaar vervoer, enzovoort. Naast een routenavigatiesysteem is het een gepersonaliseerde toeristische gids. Toeristen geven aan waarin men is geïnteresseerd en Abel leidt de toerist vervolgens op basis van zijn of haar interesses naar de mooiste plekjes over de mooiste routes. Het routenavigatiesysteem maakt gebruik van satellieten om zo op de juiste momenten de routeaanwijzingen te geven.

Abel kan in weer en wind gebruikt worden. Fietsers krijgen Abel mee in een fietsbox. Zonlicht en regen worden door de inventieve fietsbox afgeschermd van Abel. Wandelaars krijgen Abel mee in een aquapack (bescherming tegen regen). Een zware batterij zorgt ervoor dat Abel 12 uur lang zijn werk kan blijven doen.

Routenavigatie

Routenavigatie voor wandelaars en fietsers moet veel nauwkeuriger zijn dan routenavigatie voor auto's. Daarnaast geldt dat de mooiste route interessant is en niet de kortste route. Behalve dat de toerist zichzelf op de kaart ziet bewegen, krijgt hij gedetailleerde aanwijzingen. 50 meter voordat hij een andere weg op moet, wordt de toerist d.m.v. een geluidssignaal gemeld dat hij of zij even op het scherm moet kijken.

Toeristische gids

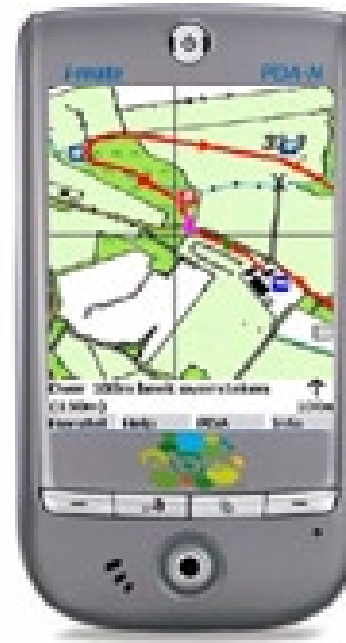
Abel leidt de gast zodoende langs de bezienswaardigheden en belevingen die passen bij de interesses van de gast. Over die bezienswaardigheden en tips geeft Abel informatie in beeld en tekst op het moment dat je vlak bij de bezienswaardigheid bent. Video en geluidsfragmenten zijn ook mogelijk.

Gebruiksvriendelijk

Abel is bedoeld voor alle toeristen en dus zeer gebruiksvriendelijk. Abel kent 4 knoppen en daar kan de toerist alle noodzakelijke handelingen mee verrichten. Tevens is er een extra zoom mogelijkheid, waarbij het formaat van de aanwijzingen en de route worden vergroot.

Gepersonaliseerd

Op de website www.UitMetAbel.nl, maar ook bij een verhuurpunt, kan de toerist kiezen uit profielen. De toerist geeft aan waar hij of zij in geïnteresseerd is, kunst, cultuur, architectuur, geologie, natuur, rijke landleven, maar ook specifieke zaken zoals: reist u met kinderen. Op basis van deze interesses krijgt de toerist de informatie en de route die het best bij hem past. Iedere toerist krijgt zodoende zijn eigen route, bezienswaardigheden en belevingen. Door iedere gast informatie en belevingen te bieden die passen bij zijn of haar interesses, krijgt ieder een op maat gesneden verblijf.

Belevingen voor de toerist

Een gast komt voor bezienswaardigheden en komt terug vanwege unieke belevingen. Juist die unieke en verrassend ervaringen maken zijn of haar verblijf memorabel.

Lokale kennis over bezienswaardigheden en belevingen

Toeristische ondernemers weten heel goed wat lokaal de leuke plekjes en belevingen zijn. Met Abel kunnen zij eenvoudig deze kennis in het systeem invoeren waarmee het beschikbaar komt voor de toeristen.

Abel is een middel

Abel is een middel waarmee ondernemers gezamenlijk toeristische producten kunnen ontwikkelen. Met Abel kunnen toeristen van ondernemer naar ondernemer trekken en overal hun belevingen op doen. De vermarkting vindt ondermeer plaats via de websites www.UitMetAbel.nl, www.lastminutefietsen.nl en www.Musemo.EU maar ook via de grote touroperators.

Abel is constant in ontwikkeling.

Ervaringen met het gebruik van Abel zijn voor vele een inspiratie voor nieuwe toepassingsmogelijkheden. De mogelijkheden van de techniek veranderen maar ook de ervaringen van onze gasten zorgen ervoor dat Abel continue verandert en verbetert. Maar één ding blijft hetzelfde en dat is de gebruiksvriendelijkheid.

Abel verspreidt zich

Abel is verkrijgbaar bij Hotels, campings, vakantieparken en VVV's. Abel komt in steeds meer gebieden beschikbaar zowel in Nederland als in Europa. Beschikbaarheid van leuke content en toeristische ondernemers die ermee aan de slag willen, bepalen op dit moment waar Abel beschikbaar is of komt.

Abel in de praktijk

In Friesland is net een toeristische Abel opgeleverd. Daar is het mogelijk om voor 5 euro per persoon een wandeling te maken door het buitengebied met Abel. Het product is verkrijgbaar bij de lokale VVV kantoor. De route start met een busreis naar een groene bushalte 10 km verderop. Van hier af wandelen de gasten terug naar Dokkum. Na een dag gewandeld te hebben komen de gebruikers uit bij een recreatie ondernemer. Hier krijgen zij een drankje. Eerdere ervaringen van soortgelijke producten laten zien dat na de lange wandeling de meeste gasten dan willen eten. Op deze wijze creëert Abel en de VVV voor de ondernemer dus meer gasten. De VVV wordt hierdoor voor de ondernemer een interessantere partij (hij levert hem immers aantoonbaar gasten). Nu de wandelingen en de toeristische informatie rondom Dokkum allemaal in Abel zitten, worden er door het VVV in samenwerking met andere ondernemers ook meerdaagse trektochten aangeboden en verkocht. Ook deze leveren het VVV inkomsten en een sterkere band met de lokale ondernemers op.

Abel in het Binnenveld

Het is mogelijk om Abel in te zetten in het Binnenveld. Ervaringen met Abel in andere gebieden tonen dat het toepassen van Abel kan leiden tot een grotere bekendheid en een opleving van de lokale economie.

Bij de ontwikkeling van Abel moet er al snel nagedacht worden over het type product dat ontwikkeld moet worden. Moet er een toeristisch product voor (lokale) dagjesmensen of (meerdaagse) toeristen ontwikkeld worden of moet er een educatief product ontwikkeld worden voor scholen en musea? Deze vragen hebben een grote impact op de economische rendabiliteit van Abel. Bij zowel een toeristisch als educatief product is een begin investering nodig. Het onderhoud en eventuele doorontwikkelingskosten kunnen echter in het geval van een toeristisch product betaald worden van de inkomsten. Bij een educatief product zal dit zelden het geval zijn. Dan moet onderhoud en doorontwikkeling betaald worden op project basis of in een vorm van subsidie vanuit (lokale) overheden.

Natuurlijk is het belangrijk dat er in een gebied voldoende interessante "punten" zijn voor Abel. Wij schatten echter in dat dit in het Binnenveld, met haar rijke verleden geen enkele probleem zou moeten zijn.

Bent u geïnteresseerd in de mogelijkheden van Abel? Neem dan contact op met Henk Smit (henk.smit@wing-wageningen.nl of 0317-465204).

Bijlage IV

Portfolio Management

Wat is Project Portfolio Management (PPM)?

Daarover kunnen we kort zijn: de integrale besturing van een projectportefeuille. Daar waar projectmanagement zich vooral bezig houdt met projectefficiëntie, het op tijd en binnen budget opleveren van de afgesproken kwaliteit, houdt Project Portfolio Management zich bezig met projecteffectiviteit: "Welke projecten zijn het meest interessant om uit te voeren en welke projecten kunnen we beter staken?"

Wanneer we een aantal definities over projectmatig werken proberen te vatten zouden die er ongeveer als volgt uit kunnen zien:

Project Portfolio Management

Project Portfolio Management is de kunst en kunde om alle lopende projecten en nieuwe projectplannen die voortvloeien uit het totaal van businessplannen die zijn afgeleid van de meest recente bedrijfsstrategie binnen een organisatie te prioriteren en faciliteren.

Programma Management

Programma Management is de kunst en kunde om alle doelstellingen die voortvloeien uit een enkel businessplan en die leiden tot een gemeenschappelijk strategisch eindresultaat middels een veelvoud aan (simultane) projecten te realiseren.

Multi-project Management

Multi-project Management is de kunst en kunde om meerdere doelstellingen met een onderling sterke afhankelijkheid die voortvloeien uit een enkel businessplan middels een beperkt aantal (simultane) projecten te realiseren.

Project Management

Project Management is de kunst en kunde om op planmatige wijze een enkele

doelstelling binnen de afgesproken tijd met de overeengekomen capaciteit en middelen te realiseren. Daar een project meerdere 'deliverables' kan genereren is het project soms weer op te delen in deelprojecten en/of projectfasen, al naar gelang de onderlinge afhankelijkheid van de mijlpalen een parallelle of seriële planning voorschrijft.

Procesmanagement

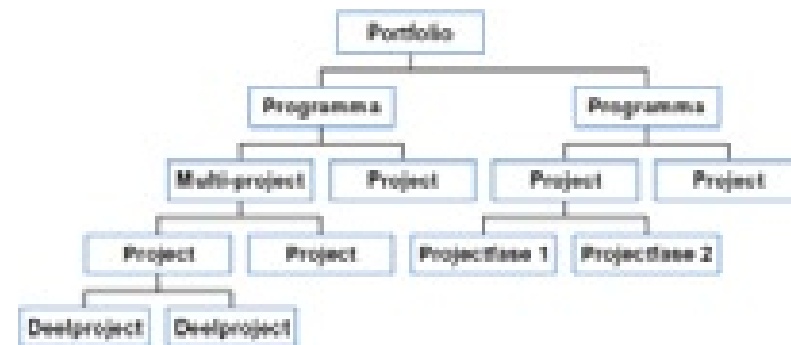
Procesmanagement is de kunst en kunde om stapsgewijs met de ter beschikking gestelde capaciteit en middelen en binnen een acceptabele tijd een haalbare en breed gedragen 'fit' tot stand te brengen.

Improviseren

Improviseren is de kunst om de kunde om zonder plan met de toevallig beschikbare capaciteit en middelen binnen een acceptabele tijd een enkele vooraf gewenste unieke doelstelling te realiseren.

Zoals dat het geval is met veel definities zijn ook deze arbitrair, maar voor het doel van dit artikel bijzonder bruikbaar. Project Portfolio Management gaat dus over strategisch alignment van projecten, ofwel de vraag in hoeverre elk project (nog steeds) bijdraagt aan de strategie van de organisatie.

In schema ziet de projecthiërarchie er als volgt uit:

Bron: <http://www.psainfo.nl/ppm.htm>